

Celoživotní vzdělávání

Význam a cíle celoživotního vzdělávání

- Zvýraznila vysoká strukturální nezaměstnanost (zejména nízkokvalifikovaných lidí)
- Demografický vývoj
- Lisabonská strategie

Definice celoživotního vzdělávání

- „Každá vzdělávací činnost uskutečněná v průběhu života s cílem zlepšit poznatky, způsobilost a schopnosti v rámci osobnostní, občanské, společenské a/nebo se zaměstnáním související perspektivy.“ (Dudová, 2003).

Lifelong learning

- Celoživotní vzdělávání/celoživotní učení
- Kontinuální vzdělávací proces.
- Změna v přístupu ke vzdělávání- získávání kvalifikace různými vzdělávacími cestami v průběhu celého života.
- Formalizovaný vzdělávací systém jako nezbytný základ, ale pouze součást CV.
- Vzdělávání dospělých – pouze část CV.

V rámci celoživotního učení rozlišujeme:

- Formální vzdělávání
- Neformální vzdělávání
- Informální učení

Celoživotní učení

- Počáteční vzdělávání - veškeré vzdělávání, které probíhá před prvním vstupem na trh práce.
- Další vzdělávání - je jakékoliv vzdělávání či učení, které probíhá po prvním vstupu vzdělávajícího se na trh práce. Může být formální i neformální.

Počáteční vzdělávání

Podmínky, které ovlivňují podobu PV:

- Odstranění diskriminace
- Posílení motivace k učení a dalšímu vzdělávání
- Posilování všeobecného vzdělanostního základu
- Zvyšování účasti na terciární úrovni
- Odstraňování bariér při dostupnosti vzdělávacího systému
- Využívání informačních technologií
- Důraz na jazykové vzdělávání
- Komplementarita mezi školním vzděláváním a dalším vzděláváním
- Účast dospělých na dalším vzdělávání
- Lepší podmínky pro vzdělávání v již započaté pracovní kariéře.

Vzdělávání dospělých

Vzdělávací proces

- obecný pojem pro vzdělávání dospělé populace
- Zahrnuje veškeré vzdělávací aktivity, realizované jako řádné školské vzdělávání dospělých (získání stupně vzdělávání) nebo jako další vzdělávání.
- Již vstoupili na trh práce.

Vzdělávací systém

- Systém organizovaného vzdělávání ale i individuálních vzdělávacích aktivit.

Další vzdělávání

Formální vzdělávání (školské)

Školy,
univerzity,
instituty,
apod.,

Ne-formální vzdělávání (neškolské)

Práce
a související
vzdělávací
aktivity

Samostudium
a sebevzdělá
ní

Vzdělávání
nesouvisející
s pracovní
činností

Neformální vzdělávání (nahodilé)

Vzdělávání jako
sekundární
efekt jiné
činnosti,
související
aktivity

Další vzdělávání

Oblasti:

- Všeobecné vzdělávání (přípravné kurzy, jazykové vzdělávání)
- Další odborné vzdělávání a příprava (rekvalifikace)
- Oblast občanského/zájmového vzdělávání

Zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání (2006)

- Národní soustava kvalifikací (NSK)
- <http://www.narodni-kvalifikace.cz/>
- Národní soustava povolání (NSP)
- <http://katalog.nsp.cz/smery.aspx>

Legislativní úprava

- Školský zákon
 - Zákon o vysokých školách
 - Zákon o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání (2007)
 - Normy, které souvisejí s výkonem práce
-

Institucionální rámec

- MŠMT – akreditační orgán rekvalifikačních programů
- Národní ústav odborného vzdělávání
- Národní rada pro kvalifikace
- MPSV – Správa služeb zaměstnanosti
- Ministerstvo průmyslu
- Ministerstvo kultury
- Rady pro rozvoj lidských zdrojů – úroveň samospráv

Nevládní sdružení

- Asociace institucí vzdělávání dospělých v ČR

<http://www.aivd.cz/>

- Asociace univerzit třetího věku

<http://au3v.vutbr.cz/index.php>

- Národní centrum distančního vzdělávání

http://www.csvs.cz/csvs_ncdiv.shtml

- Národní vzdělávací fond, o.p.s.

<http://www.nvf.cz/>

Strategické dokumenty EU

- Lisabonská strategie (2000)
- Vzdělávání a odborná příprava v Evropě (Vzdělávání 2010) -2003 evropské srovnávací ukazatele: předčasný odchod ze škol, absolventi matematických, přírodovědných a technických oborů, míra ukončenosti vyššího sekundárního vzdělávání, klíčové dovednosti, účast na celoživotním učení
- Kokova zpráva
- Integrované hlavní směry pro růst a zaměstnanost 2005 -2008 – prioritní opatření: větší investice do znalostí a inovací, využití potenciálu podnikatelů (zejména malých a středních), zvyšování pracovních příležitostí pro prioritní skupiny.
- Kodaňský a Boloňský proces

Strategické dokumenty ČR

- Strategie udržitelného rozvoje ČR (2005)
- Národní strategický referenční rámec ČR 2007-2013 – zásadní změny v systému vzdělávání
- <http://www.strukturalni-fondy.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=5a5a7a80-ae4c-48e2-add9-0719b2872d7a>
- Národní lisabonský program
- Strategie regionálního rozvoje.....
- Strategie rozvoje lidských zdrojů

Dokumenty v oblasti vzdělávání

- Memorandum o celoživotním učení
- „Národní program rozvoje vzdělávání – Bílá kniha“. – „Vzdělávání pro každého po celý život“
- „Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy ČR 2007
- Dlouhodobý záměr vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové, umělecké a další tvůrčí činnosti pro oblast vysokých škol na období 2006 - 2010
- Strategie celoživotního učení ČR (2007)

Národní program rozvoje vzdělávání – Bílá kniha

- 2001
- Cíle:
- Potřeba komunikovat ve dvou jazycích
- Výchova k toleranci, porozumění a respektu k jiným národům, rasám a kulturám
- Zavedení nových témat: evropská integrace a multikulturní výchova
- Cíle a důvody evropské integrace
- Promítnutí do kurikulární reformy, zakotveno ve školském zákoně

Dlouhodobý záměr

- V nově navrhovaném DZ ČR 2007 byly zvoleny následující základní strategické směry:
- **A)** Rovnost příležitostí ke vzdělávání
- **B)** Kurikulární reforma – nástroj k modernizaci vzdělávání s důrazem na rozvoj klíčových kompetencí
- **C)** Podpora cizích jazyků, informačních a komunikačních technologií
- **D)** Tvorba a zavádění systémů kvality, metod hodnocení a vlastního hodnocení škol a školských zařízení
- **E)** Zvyšování profesionality a zlepšování pracovních podmínek pedagogických pracovníků
- **F)** Podpora dalšího vzdělávání.

Současná situace v rozvoji CŽV

- Silné stránky: vyšší sekundární vzdělání, malá část bez odborné kvalifikace (10 % x EU 25 – 29 %)
- Slabé stránky: nízká úroveň terciárního vzdělání

Výchozí situace

- Kvalifikační vybavenost starší populace
- Regionální rozdíly ve vzdělanostní struktuře populace - nad 23 % se ZŠ – karlovarský a Ústecký kraj, 7 % s VŠ
- Vzdělanostní mobilita – nejnižší změna v podílu terciárně vzdělaných ve věku 25-29 let.

Podíl osob s terciárním vzděláním (2005, v %)

	Generace		Míra mobility (p. b.)
	na trh práce vstupující	z trhu práce vystupující	
CZ	15,1	11,4	3,7
EU-25	28,7	14,9	13,8
EU-15	29,7	15,1	14,6
EU-10	24,3	13,5	10,8
Nejlepší výsledek	41,4 (BE)	31,1 (EE)	28,2 (CY)

Poznámka: Data za 2. čtvrtletí 2005

Pramen: EUROSTAT, LFS, 2005

Podíl obyvatelstva, které ovládá cizí jazyk (2005, v %)

	Obyvatelstvo plynně ovládající (relace v %) ¹	
	nějaký cizí jazyk ²	Angličtinu
CZ	67,0	24,0
EU-25	86,8	37,8
EU-15	93,8	40,3
EU-10	76,3	34,1
Nejlepší výsledek	244 (LU)	79 (DK)

Zdroj: Languages in Europe 2005

(http://ec.europa.eu/education/policies/lang/languages/index_en.html).

Poznámky: 1) Relace může přesahovat 100 % (Jsou vícenásobně započteny osoby hovořící více jazyky). 2) Nejsou započteny jazyky, které jsou velmi příbuzné mateřskému jazyku (např. slovenština pro Čechy, finština pro Estonce atd.).

Využívání internetu podle věku (v %)

	Věková skupina					
	16-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65-74
CZ	64	41	41	29	15	2
EU-25	80	67	60	47	32	12
EU-15	82	71	64	52	36	14
Nejlepší výsledek	97 (SE, NL)	95 (SE, FI)	93 (SE)	85 (SE)	74 (SE)	34 (NL)

Poznámka: Data za 1. čtvrtletí 2005

Pramen: EUROSTAT, Community Survey on ICT Usage in Enterprises, in households and by individuals. Luxembourg, EUROSTAT 2005.

Vzdělávání dospělých (ČSÚ 2008)

- *„Z šetření vyplynulo např. to, že ČR dosáhla nadprůměrného výsledku účasti dospělých osob na dalším vzdělávání v porovnání s ostatními státy EU. V roce 2007 se v ČR účastnilo formálního nebo neformálního vzdělávání 2 276 tis. osob (37,7 %) v referenčním věku,“* uvádí ředitel odboru dalšího vzdělávání Jakub Stárek.
- <http://www.msmt.cz/pro-novinare/dalsi-vzdelavani-v-cislech-csu>

Průzkum vzdělávání dospělých v ČR (2009)

- Respondenti: laická a odborná veřejnost: akademici, společnosti poskytující vzdělávání v dospělosti, NNO, zaměstnavatelé, státní správa
- Realizátoři: Donath-Burson_Marsteller, Asociace institucí vzdělávání dospělých v ČR, Factum Invenio
- Cíl: hlavní aktuální problémy, příležitosti, vliv ekonomické recese

Výsledky – nutnost CŽV

Motivace

Většina lidí souhlasí, že vzdělávat se v dospělosti je třeba, zejména z těchto důvodů:

- Udržet krok s dobou a být konkurenceschopný na trhu práce a ve společnosti
- Dosáhnout svých profesních cílů
- Otevřít si obzory a další možnosti
- Mít „dobrý pocit“ z osobního rozvoje
- Zajímavým způsobem využít svůj volný čas

Bariéry CŽV

Bariéry

Hlavní bariéry pro systematické vzdělávání v dospělosti jsou zejména tyto:

- Finanční náročnost (zejména nezaměstnaní a matky na mateřské dovolené)
- Časová náročnost (většina lidí, prioritou v dospělosti je především práce, rodina a odpočinek)
- Nedostatek motivace (obecný problém u mnoha lidí, někteří jej nazývají otevřeně jako „lenost“)
- Nízká informovanost (málo informací např. o rekvalifikačních možnostech)
- Nedůvěra v efektivnost dalšího vzdělávání při hledání práce (popř. nízké sebevědomí starších lidí)

Poptávka po CŽV

Preferované směry vzdělávání v dospělosti

Preferované směry vzdělávání v dospělosti jsou zejména tyto:

- Cizí jazyky: formou večerních kurzů, popř. zahraničních pobytů (nejčastěji poptávané vzdělávání, mnoho lidí v dospělém věku zde pociťuje nedostatek/možnost)
- Informační a komunikační technologie (zejména starší lidé)
- Další vzdělávání v oboru (individuálně)
- Rekvalifikace (pro nezaměstnané podle individuálních preferencí, určit nový směr rekvalifikace může být pro lidi s dlouholetou praxí obtížné)
- Vysokoškolské vzdělání (titul)
- Zájmová témata (např. hudba, tanec, dekorace atd.)

Závěry

- Dostatečná nabídka x kvalita
- Vzdělání = investice nikoli zásadní!
- Negativní vliv ekonomické krize
- Podpora ohrožených skupin